

#odbranimoistoriju

ODBRANIMO ISTORIJU

- DEKLARACIJA -

U državama nastalim raspadom SFRJ snažno je prisutan revizionistički odnos prema prošlosti. Istorijski revizionizam je zloupotreba istorijske nauke, namerno i tendenciozno iskrivljavanje slike o prošlosti. On podrazumeva prilagođavanje prošlosti savremenim političkim potrebama, izdvajanje i naglašavanje poželjnih i fabrikovanje nepostojećih podataka, selekciju istorijskih izvora, izbacivanje svega što ne odgovara vladajućim političkim idejama i programima. Nasuprot tome stoji poželjno napredovanje naučnih saznanja, otkrivanje novih istorijskih izvora i nova tumačenja onih već poznatih, primena novih metodologija i paradigmi, stalno preispitivanje i rekontekstualizacija, koji su obavezni sastojci posla istoričara.

Sve države imaju određene politike istorije, ali nacionalističke ideologije i ratovi doveli su do toga da su zloupotrebe istorijske nauke u državama nastalim raspadom SFRJ posebno izražene. Istorijska nauka se koristila da bi se ratovi psihološki pripremili, kao i da bi se posle ratova održavale politike zasnovane na eksploataciji nacionalističkih strasti. Istorijsku nauku

Association KROKODIL, 43 Karađorđeva street, 11 000 Belgrade, Serbia

Association bank account number: 170-0030039599000-25

KROKODIL Center's bank account number: 170-0030039599002-19

PIB/VAT number: 106394346

MB/Registration number: 28001665

office@krokodil.rs

www.krokodil.rs

krokodil

Engaging Words

su zloupotrebljavali političari, mediji, mnoge interesne grupe, ali i sami istoričari.

Istorijski revizionizam primenjuje se da bi se održavali stari i stvarali novi mitovi, jačali stereotipi, razvijale predrasude i mržnja prema susedima. „Mi“ smo uvek žrtve, „drugi“ su za sve krivi. Na samoviktimizaciji se pravi paranoidna svest o istoriji koja žrtvu oslobađa svih moralnih obzira i podstiče želju za osvetom. Na samosažaljenju se homogenizuje nacija, zbijaju se njeni redovi, potire se pluralnost, a pojedinci i društvene grupe utapaju se u zamišljeni „biološki“ ili „duhovni“ kolektiv. Uloga žrtve okamenjuje nas u prošlosti i ne dozvoljava nam da krenemo napred.

Istorija Drugog svetskog rata je u svim državama nastalim na tlu SFRJ predmet manipulacije. Revizionističkim postupkom iz istorije su izbačene naučnom metodologijom utvrđene činjenice, a u nju unete one za koje nema podloge u istorijskim izvorima. Time se u našim društvima brišu jasne moralne koordinate, gubi se granica između fašizma i antifašizma i stvara opasnost da se zločini poput onih iz prošlosti ponove.

Danas je istorija prostor u kome se ratovi nastali raspadom SFRJ nastavljaju „drugim sredstvima“. Ti ratovi su na najboljem putu da postanu podložni političkim manipulacijama kao što je to i Drugi svetski rat. Godišnjice i jubileji koriste se za nacionalističku mobilizaciju i učvršćivanje autoritarnih vlasti. Nema pijeteta ni empatije prema „tuđim“ žrtvama. Nema ni pokušaja da se s distance od skoro trideset godina od početka ovih ratova svaka strana suoči sa sopstvenom ulogom i odgovornošću. Istorija je danas

Association KROKODIL, 43 Karađorđeva street, 11 000 Belgrade, Serbia

Association bank account number: 170-0030039599000-25

KROKODIL Center's bank account number: 170-0030039599002-19

PIB/VAT number: 106394346

MB/Registration number: 28001665

office@krokodil.rs

www.krokodil.rs

„rezervni ratni položaj“ na kome tinjaju neprijateljstva koja razaraju naša društva.

Zato je neophodno ustati u odbranu istorijske nauke i učiniti sve da bi se zaustavile njene zloupotrebe.

Mi, potpisnici ove Deklaracije, stojimo iza ovih principa:

1. Istorija je nauka.

Ona nije plod proizvoljnog mišljenja i mora se zasnivati na istraživanju istorijskih izvora, njihovom proveravanju i poređenju, utvrđivanju preciznih i proverljivih činjenica, njihovoj analizi i sintezi.

2. Istorija je dinamična.

Kao i svaka nauka, istorija stalno dolazi do novih saznanja, pronalazi nove istorijske izvore, povezuje ih i reinterpreтира. Revizija istorije je rezultat novih istraživanja. Nasuprot tome, istorijski revizionizam je manipulisanje istorijskim činjenicama radi postizanja zadatog političkog cilja.

3. Istorija je disciplina kritičkog mišljenja.

Ona nije tabu koji služi snaženju nacionalnih osećanja i politikama identiteta, širenju stereotipa i predrasuda. Ona treba da nas uči kako se proverava verodostojnost podataka, kako prepoznati manipulacije i zloupotrebe prošlosti.

Association KROKODIL, 43 Karađorđeva street, 11 000 Belgrade, Serbia

Association bank account number: 170-0030039599000-25

KROKODIL Center's bank account number: 170-0030039599002-19

PIB/VAT number: 106394346

MB/Registration number: 28001665

office@krokodil.rs

www.krokodil.rs

4. Istorija je multiperspektivna.

Istorijske činjenice utvrđuju se naučnom metodologijom ali interpretacije tih činjenica mogu biti različite, jer zavise od perspektive iz koje se posmatraju. To ne znači da se prošlost sme relativizovati ali znači da je njena interpretacija područje debate u kojoj se moraju uzeti u obzir relevantne činjenice i suprotna mišljenja, bez prikrivanja podataka koji se ne uklapaju u politički poželjnu sliku.

5. Istorija je celovita.

Iz prošlosti se ne sme uzimati ono što nam se sviđa i izbacivati ono što ne odgovara trenutnim političkim potrebama! Ne sme biti politički i ideološki uslovljene selekcije, podobnih i nepodobnih istorijskih perioda, država, naroda, društvenih grupa, ideja, pokreta...

6. Istorija je nadnacionalna.

Istorija se ne može ograditi etničkim granicama. Ne možemo se baviti isključivo sobom, jer tako gubimo kontakt s realnošću. Prošlost je isprepletana, povezana i međuzavisna. Nacije, države i društvene grupe nastaju, postoje i razvijaju se kroz međusobne kontakte. Samo u toj složenosti i međuzavisnosti možemo razumeti i prošlost i sadašnjost.

7. Istorija je kontekstualna.

Prošlost, kao ni sadašnjost, ne mogu se razumeti izolovano, izmešteno iz konteksta, svedeno na neki uski problem. Na prošlu

Association KROKODIL, 43 Karađorđeva street, 11 000 Belgrade, Serbia

Association bank account number: 170-0030039599000-25

KROKODIL Center's bank account number: 170-0030039599002-19

PIB/VAT number: 106394346

MB/Registration number: 28001665

office@krokodil.rs

www.krokodil.rs

realnost uticali su mnogi činioци zbog čega je zatvaranje u uske okvire manipulacija istorijskom naukom čime se sprečava razumevanje prošlosti i saradnja među istoričarima.

8. Istorija je racionalna.

Istorija nije mit, dogma, religija, ideologija, emocija. U nju se ne veruje, njoj se ne sudi, ona se ne optužuje, za nju se ne navija. Ona istražuje prošlost, nastoji da je razume i objasni. Ona nas uči da razumemo kompleksnost prošlosti da bismo se racionalno suočili sa sadašnjošću i realno procenjivali budućnost.

9. Istorija je slobodna.

Kao i svaka nauka, istorija može da napreduje samo ako su istraživanja slobodna od bilo kakvih političkih, ideoloških, verskih ili ekonomskih pritisaka. Ne može da bude podobnih i nepodobnih istoričara, „patriota“ i „izdajnika“!

10. Istorija je odgovorna.

Sadašnjost se gradi na osnovu predstava o prošlosti. Sadašnjost je ugrožena ako se prošlost zloupotrebljava, ako se prećutkuje, ako se u nju dopisuje ono čega nije bilo, ako se „zaboravlja“ i relativizuje ono što je bilo. Time stvaramo lažnu viziju sadašnjosti, čije probleme ne umemo da sagledamo, a time ni da rešimo. Istoričari moraju biti društveno odgovorni.

Zbog svega navedenog, mi, sastavljači i potpisnici ove Deklaracije, tražimo:

- 1. Od istoričara:** da se čvrsto drže najviših standarda u utvrđivanju činjenica i da se bore za primenu naučnih historiografskih metoda, posebno kad su u pitanju osetljive i kontroverzne teme iz prošlosti;
- 2. Od političkih elita:** da vode odgovorne politike istorije, da prestanu sa zloupotrebljavanjem prošlosti i da se ne oslanjaju na istoričare, intelektualce i interesne grupe koji potpiruju nacionalističke strasti, međusobno nas sukobljavajući radi jačanja svoje političke pozicije;
- 3. Od parlamenata, domaćih i evropskih:** da prestanu da donose zakone, rezolucije, preambule i druge akte kojima se nameće „istorijska istina“ i podobna interpretacija prošlosti, jer se time direktno uključuju u prekrajanje istorije i opasne manipulacije prošlošću;
- 4. Od sudova:** da prilikom primene zakona vode računa o utvrđenim istorijskim činjenicama da ne bi doprinosili snaženju pseudoistorije i rehabilitaciji dokazanih kolaboracionista iz Drugog svetskog rata, kao i svih odgovornih za ratne zločine u nedavnoj prošlosti;
- 5. Od ministarstava nauke:** da podstiču i finansijski podržavaju projekte koji će slobodno i kritički istraživati sve teme od naučnog interesa, pa i one o tamnim, kontroverznim stranama vlastite istorije; da finansijski podrže zajedničke naučne projekte između susednih

Association KROKODIL, 43 Karađorđeva street, 11 000 Belgrade, Serbia

Association bank account number: 170-0030039599000-25

KROKODIL Center's bank account number: 170-0030039599002-19

PIB/VAT number: 106394346

MB/Registration number: 28001665

office@krokodil.rs

www.krokodil.rs

zemalja, kako bi razvijali multiperspektivni pristup prošlim događajima.

6. **Od ministarstava obrazovanja:** da nastavu istorije ne pretvaraju u predmet koji služi isključivo formiranju nacionalnog identiteta i širenju mržnje. Istorija treba da bude vodeći školski predmet sticanja kritičkog mišljenja, zasnovan isključivo na savremenim pristupima obrazovanju u oblasti istorije u kojima neće biti tabua. Ministarstva treba da podrže razmenu univerzitetskih profesora i nastavnika u školama;
7. **Od ministarstava kulture i svih organa vlasti koji se bave politikom sećanja:** da prestanu s praksom podizanja spomenika i otvaranja novih muzeja posvećenih pojedincima ili organizacijama koji su učestvovali u širenju mržnje i zločinima. Takva politika sećanja služi samo širenju i održavanju mržnje, tenzija i ostrašćenih homogenizacija;
8. **Od medija:** da se odgovorno odnose prema prošlosti, da se kritički odnose prema paraistoričarima i istoričarima koji promovišu netoleranciju i iskrivljuju prošlost, da ne preuzimaju neproverene podatke, prećutkuju istorijske činjenice i da ne koriste prošlost za raspirivanje antagonističkih politika;
9. **Od lokalnih vlasti:** da prestanu da imenuju škole, ulice, studentske domove i druge javne objekte po ličnostima koje su tokom Drugog

Association KROKODIL, 43 Karađorđeva street, 11 000 Belgrade, Serbia

Association bank account number: 170-0030039599000-25

KROKODIL Center's bank account number: 170-0030039599002-19

PIB/VAT number: 106394346

MB/Registration number: 28001665

office@krokodil.rs

www.krokodil.rs

svetskog rata i u poslednjim ratovima pozivale na etničku mržnju i antisemitizam te bile odgovorne za ratne zločine;

- 10. Od nastavnika istorije:** da prate nove metode poučavanja istorije, da vežbaju s učenicima praktične veštine i kritičko mišljenje, da podstiču đake na rad s istorijskim izvorima i da preispituju svaku tvrdnju o prošlosti. Bez kritičkog mišljenja u nastavi istorije osnažuju se autoritarna svest i isključivost kod mladih.

Association KROKODIL, 43 Karađorđeva street, 11 000 Belgrade, Serbia

Association bank account number: 170-0030039599000-25

KROKODIL Center's bank account number: 170-0030039599002-19

PIB/VAT number: 106394346

MB/Registration number: 28001665

office@krokodil.rs

www.krokodil.rs